

Innhold

Forord	13
DEL 1	15
1 Sosiologien – en integrert del av sosialfagene	17
BENNEDICHTE C. RAPPANA OLSEN, PERNILLE STORNÆSS SKOTTE OG GUNHILD REGLAND FARSTAD	
Sosiologien – et ungt fag	18
Fellesnevnerne mellom sosiologi og andre fag	19
Om boka og bokas stemmer	21
Litteratur	23
2 Å forstå og fortolke det sosiale	24
BENNEDICHTE C. RAPPANA OLSEN OG PERNILLE STORNÆSS SKOTTE	
Om å begripe verden	24
Perspektiver og teori	24
Aktør, struktur, samfunn	26
Aktørens sosiale jeg	26
Samfunnet: Noe stabilt og samtidig noe bevegelig	28
Sosiale strukturer	28
Strukturer muliggjør eller vanskeliggjør sosiale handlinger	29
Sosiale institusjoner	30
Forventninger og normer	32
... og roller: et bindeledd mellom aktørene og sosiale systemer	33
Samspillet mellom aktører og samfunnsstrukturer	34
Avslutning og refleksjon	36
Litteratur	36

3 Å forstå og fortolke hverdagen	38
BENNEDICHTE C. RAPPANA OLSEN OG PERNILLE STORNÆSS SKOTTE	
Vi har alle et hverdagsliv	38
Hvor befinner hverdagen seg?	39
Den digitale hverdagen	40
Hvordan folk har det, og hvordan folk tar det	40
Mellom individualisering og generalisering	42
Hverdagen som sosialt fenomen	43
Hverdagslivet forstått ved hjelp av Erving Goffman.	43
Hverdagen forstått som problematisk	45
Hverdagslivet forstått ved hjelp av Dorothy Smith	45
Dominanssystemer	46
Styringsrelasjoner	47
Avslutning og refleksjon	48
Litteratur	49
4 Om teori og metode.	50
PERNILLE STORNÆSS SKOTTE OG PÅL VEIDEN	
Forskning og kunnskap	50
Kunnskap om det sosiale feltet	51
Om metoder	52
Metodenes mangfold.	54
Kvalitative metoder	55
Tekststudier.	56
Kvantitative metoder	57
Nye metoder tilpasset nye samfunn	58
Sosiologi: Et empirisk fag	58
Forskningsetikk	59
Om teori	60
Teori og evidens	61
Teori og norm	62
Normer og forskning: et eksempel.	62
Avslutning og refleksjon	63
Litteratur	64
5 Sosiologiens klassikere og deres problemstillinger.	66
PÅL VEIDEN	
Klassikerens betydning i dag.	66
Konflikt og kapitalisme: Karl Marx	67
Ideologi.	68

Relevansen av Marx' lære	68
En aktuell forståelse av sosial klasse	69
Konstruksjon av klasse	71
Hva er igjen av Marx i dag?	71
Marx som ideologi	72
Integrasjon, arbeidsdeling og solidaritet: Emile Durkheim	73
Statistikk, antropologi og psykologi.	74
Samfunn – stat	75
Norge: et durkheimsk samfunn?	76
Hvor er samfunnslimet?	77
Fornuften, kapitalismen og det forvaltede menneske: Max Weber	77
Hva driver handling?	78
Det forvaltede menneske.	80
Deltagelse og forandring?	80
Følelser og fornuft.	81
Å redde rasjonaliteten?	81
Avslutning og refleksjon	82
Litteratur	83

DEL 2.	85
----------------	----

6 Å fare vel gjennom livet	87
---	-----------

BENNEDICHTE C. RAPPANA OLSEN, ÅSMUND HERMANSEN OG
GUNHILD REGLAND FARSTAD

Innledning	87
Velferd forstått gjennom menneskelige behov.	88
Att ha, att vara, att älska. Dimensjoner i en utvidet velferdsforståelse.	89
Behov: Noe annet enn det som bare hadde vært kjekt å ha	91
Behov endres gjennom livet.	92
Velferdsstaten som velferdsarena.	92
Velferdsstatens økonomiske funksjon – lite «att älska», litt mer «att vara» og mest «att ha»	94
Familien som velferdsarena	96
Familien som noe foranderlig, og noe bestandig – att vara og att älska	96
Familiens økonomiske funksjon – att ha	97
Familien og velferdsstaten: avhengige av hverandre	98
Familiepolitikken: sikre en bro mellom det private og det offentlige	99
Sivilsamfunnet som velferdsarena	100
De frivillige organisasjonene. Att ha og att vara	100
Fellesskap og tilhørighet. Organisasjonenes att vara-funksjon	101

Velferd og integrasjon	103
Avslutning og refleksjon	104
Litteratur	105
7 Makt – et fenomen med mange fasetter	108
BENNEDICHTE C. RAPPANA OLSEN	
Makt: et mangetydig begrep	108
Makt forstått ved hjelp av nøkkelbegrepene aktører, hendelser, interesse og kontroll	108
Makt som et spenn fra tvang til tillit	109
Legitime maktformer	110
Det karismatiske herredømme	110
Det tradisjonelle herredømme	110
Det legale herredømme	111
Det legale herredømme – en utdypning	111
Makt, autoritet og disiplin	111
Makt og byråkrati	112
Byråkratiske reglementer og standardiseringer gir retning, men kan også snevre inn de profesjonelle rammene for mye	113
Sosial- og velferdsfeltet: Spenning mellom hjelp og kontroll	114
Rammer for det profesjonelle herredømme	114
Makt og tillit	115
Makt og tilgjengelighet	117
Profesjonelles definisjons- og kategoriseringsmakt	118
Definisjonsmakt	118
Egenskaper, relasjoner og strukturer: Ulike forklaringer gir ulik tilgang på makt	119
Kategoriseringsmakt. Effektiv forenkling. Helheten forsvinner	120
Den diagnostiske kultur	121
Makt og språk	122
Diskurs – et begrep som kan avdekke dominerende forståelser	123
Være seg språket bevisst.	124
Makt, ressurser og symbolsk vold	124
Sosiale rom og felt	125
Økonomisk, kulturell og sosial kapital.	125
Symbolsk kapital.	126
Doxa. Det usagte, det som framstår som selvfølgelig	126
Habitus.	127
Dominans. Symbolsk vold	128
Avslutning og refleksjon	128
Litteratur	129

8 Det som sosialt skiller seg ut	131
BENNEDICHTE C. RAPPANA OLSEN, GUNHILD REGLAND FARSTAD OG PERNILLE STORNÆSS SKOTTE	
Det som sosialt avviker: Hva er det tale om?	131
Sosiale forventninger og sosiale normer: en rettesnor	131
Avvik og normalitet: et spørsmål om flertall og mindretall?	132
Avvikets sentrale bestanddeler	132
Når det som skiller seg ut, knyttes til folks utseende og ytre kjennetegn	133
Avvik og moralske panikker. Bruk av narkotika som eksempel	134
Ulike fortolkninger, ulike posisjoner	134
Det er tale om et bredt og komplekst avvikspanorama	135
Det mørke nettet. Nye avviksarenaer utvikles	136
Avvikets ABC	138
Sosialt avvik som sosial konstruksjon	139
Stigma: en sosial merking	140
Avvikssosiologiens stemplingsperspektiv	141
Det som skiller seg ut – et minoritetsperspektiv	143
Kulturer	143
Etnisitet: et spørsmål om grenser mellom oss og de andre?	144
Etniske grenser: relevans i en sammenheng	145
Nasjonale minoriteter. Samene	146
Makt og minoritet	147
Innvandrede minoriteter	148
Prosesser som skaper annerledeshet. Eksempler fra barnevernet	149
Minoritet og mistillit	150
Avslutning og refleksjon	151
Litteratur	152
9 Perspektiver på familien	155
GUNHILD REGLAND FARSTAD	
Hva er en familie?	155
Familien som sosial institusjon og som praksis	156
Familieidealer	158
Familieforhold i en flerkulturell kontekst	161
Transnasjonale familier	162
Ulike familieformer	164
Avslutning og refleksjon	167
Litteratur	167

10 Aldring og de eldre	169
BENNEDICHTE C. RAPPANA OLSEN OG ANNE-LISE STUBBERUD	
Aldring: Et grunntrekk ved den menneskelige tilværelsen	169
En demografisk utvikling preget av mangfold og muligheter	170
Manglende kunnskap og lav interesse for aldring	171
Aldring som fenomen. Forestillinger om eldre mennesker	172
Aldring: en prosess	173
Kroppen preges av alderen.	173
Den tredje og den fjerde alder	174
Alderisme: Negative forestillinger om eldre mennesker.	176
Alderisme og myter	176
Eldre mennesker og ensomhet.	177
Er aldringen en velferdstrussel?	178
Avslutning og refleksjon	180
Litteratur	181
DEL 3.	183
11 Omsorg	185
CECILIE BASBERG NEUMANN	
Innledning	185
Omsorg – relasjon, handling, verdi.	186
Omsorgsarbeid.	186
God omsorg.	187
Omsorg og anerkjennelse	188
Omsorgsarbeidets kontekster	189
Omsorg som følelsesarbeid	191
Kritikker av omsorgsarbeidet	193
Avslutning	194
Litteratur	194
12 Boligsosialt arbeid: et løft for fattige?	196
METTE IRMGARD SNERTINGDAL	
Innledning	196
Møte med en tidligere bostedsløs	196
Begrepsvalg og boligpolitikk: Bolig eller hjem?	197
Bostedsløs eller hjemløs?	198
Hva er boligsosialt arbeid?	199

Hvordan forklare bostedsløshet?	201
Et kjønnsperspektiv på bostedsløshet?	203
Avslutning	205
Litteratur	205
13 «Å møtes som mennesker og medmennesker»	207
GUDRUN BRØTTVEIT OG RAGNHILD FUGLETVEIT	
Den fortolkende sosiologiens betydning for sosialt arbeid.	207
Om datamateriale, metodisk tilnærming og fortolkning	208
Artikkelens fortolkningsgrunnlag	210
Møter med profesjonelle hjelpere	211
«Bli kjent med mennesket»	211
«Her starter de med mistillit»	212
«Takk for at dere har behandlet meg som en vanlig fyr».	214
Hva innebærer det å se og møte den andre?	215
Fortolkende sosiologi en vei inn til refleksivt sosialt arbeid	216
Avslutning	217
Litteratur	218
14 Sosialt arbeid med irregulære migranter.	220
LINE RUUD VOLLEBÆK	
Innledning	220
En rekke mennesker uten lovlig opphold i Norge	222
Hvem er de irregulære migrantene?	222
Hvordan lever irregulære migranter?	224
Mange på asylmottak med endelig avslag	224
Ulike relasjoner migrantene gjør seg nytte av.	224
Å lære seg å leve med ulovlig opphold	225
Hvilken rett har de irregulære migrantene til sosiale tjenester og helsehjelp?	226
Irregulære migranternes kontakt med hjelpeapparatet	227
Irregulære migranter sosialarbeidere kommer i kontakt med.	229
Hvilken rolle kan sosialarbeidere og andre hjelpere ha overfor irregulære migranter?	231
Avslutning	235
Litteratur	235
Forfatterpresentasjoner.	239
Stikkord	241